

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Vabilo na naročbo.

„Slovenski Narod“ bode izhajal od novega leta naprej kot **dnevnik** in velja:

Za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za en mesec 1 gld. 10 kr.
Za četrt leta 3 „ 30 „
Za celo leto 13 „ — „
Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za četrt leta 4 gld.
Za celo leto 16 „

Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja **znižana** cena in sicer:

Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr.
Po pošti sprejemati „ „ 3 „ —

Administracija „Slov. Naroda“.

O naših narodno-gospodarskih zadevah.

(Konec.)

Vsako enostransko razvitje se vrši na škodo občemu. Da bi se torej mi Slovenci ognili tega, namerjam v sledečem podati nekatere nasvete na vsestransko razsojo. Predlagaje, jih mi nikakor ne mislimo, da bomo povedali kaj čisto novega, in radi priznavamo, da začetki vsega tega, o čemer bomo govorili, so že pri nas. Naš namen je le resno poudariti, da nam je treba sistematično skrbeti za ekonomično povzdigo

vsenga naroda, in odsle postaviti to, če ne na prvo vsaj na drugo mesto našega programa. Svetujemo pa:

1. Prejeti v principu in kolikor mogoče izpeljovati osnovo srenjskih hranilnic po vsej Sloveniji.

2. Povzdigovati produktivnost slovenskih pokrajin s povzdigo in vpeljavo na novo vsake vrste narodnega truda.

3. Ustanoviti društvo, ki bi imelo skrbeti za sistematično izpeljavo teh nasvetov, kolikor bi se pokazalo potrebno in mogoče.

Naj nam bo dovoljeno za danes le prvi iz teh nasvetov kratko pojasniti:

Slovenske pokrajine niso bogate, so kraji naravnost revni n. pr. na Notranjskem. Treba je torej paziti na vsak groš narodnega bogastva, da se prav porabi. Pa med tem ko v novejših časih mesta povsodi hitro bogata, in čedalje bolj vlečejo nase ves svobodni kapital pokrajin, kmetsko ljudstvo ostaje skoraj nepremično na isti stopnji, in onemaguje v neravni borbi s premetenimi eksploatorji iz svoje svote ali iz mest. Po mestih ima vsaka vrsta truda bolj ali manj široki kredit, brez katerega dandenes ni mogoče zdrževati konkurence; kmetsko ljudstvo te dobrote uživati ne more. Zakaj naše hranilnice, ki jih lahko našteješ na prste, glede naroda ne doseguje svojega namena, odkrivati kredit, in sicer za to ne, ker je kredit teh naprav večidel predrag za našega kmetiča. Njemu je n. pr. spomladi treba časi le kakih 20—60 gld. za žito, če mu ga

zmanjka ali za seme in za druge male potrebe. Hoditi v hranilnico po tako mal znesek bi se ne splačalo, ker je navadno daleč, in so stroški potovanja veliki za človeka, kateremu ima biti drag vsak krajcar, in ker hranilnice ne dajo denarja brez vknjižbe v zemljiško knjigo, ki tudi velja veliko denarja in časa, posebno pa pri navadi naših kmetičev po dokončanju opravi v uradu spiti ga poliček ali dva. Najemlje torej kmetič, kjer more, večidel pri naših oderubih, ki jih je povsodi dovelj, in ki jemlje židovske odstotke, in če za dobroto „n. pr. voz drv, ali sena ali kako vožnjo ali nazadnje piške, jajca, grozdje itd.“, neredko vsega skupaj po 100% na leto, ter je vesel, da se je rešil iz zadrege, zakaj po svoji nerazvitosti ne preudarja, kaj velja n. pr. voz drv, dokler jih ima v gozdu. Nij se torej čuditi, da so pri takem gospodarstvu, ki kmeta nazadnje mora v obupanje spraviti, in pospešiti njegov pogin, so naše kmetije večidel bolj ali manj zadolžene, da se pogostoma prodajejo na očitni dražbi, in da še pri visokih davkih narod vidno uboža.

Edina pomoč je tu (zunaj ponižanja davka se ve) po našem mnenju odkritje nedragega kredita, ki ga pa le srenjske hranilnice morejo dajati, in sicer take, ki bi bile popolnoma v rokah srenje. Srenjske hranilnice, kakoršne si mislimo mi, naj bi imele namen, odkrivati le mal kredit srenjčanom, da bi zares pomagale najbolj potrebnim, in bi sredstev hranilnic ne rabili bolj premožni na svoje spekulacije, neimajoče nič občnega z namenom hranilnic. Sredstva naj bi dobivale

Listek.

Božič pri Brežanih v Istri.

(Dopis „Slov. Naroda.“)

Vi mnogi drugi bratje Slovenci niti ne znate, kako originalno in od vas različno živimo mi Istrani. Bodi vam torej v zabavo kratka črta o našem božičnem praznovanju podana.

Da bi se vredno pripravilo slovesno obhajati rojstvo božjega deteta, to se uže štiri tedne poprej vsak dan k maši hodi. Te maše se beró v jutru, imenujejo se: „zornice.“ Ker je ljudstvo v več krajih ubogo, in ne ravno radodarno plačevati svete maše, tudi gospodje duhovni nečejo rano vstajati in zastonj maševati, „zornice“ pa le morajo biti. Tu se odpre komunska (občinska) blagajnica, in starešina (ki je i denarničar) plača na ime srenje sv. maše. Kaj bi neki reklo dunajsko nemško ministerstvo, ko bi doznalo, da se v naših srenjskih proračunih tudi stroški za maše nahajajo! Predbožični dan, kateremu dnevu se tu, navadno pravi „vilja“ (iz ital.

vigilia), začno duhovni, uže zgodaj, vale po zornici, blagoslavljat poslopja. Res je sitno duhovnom hoditi od hiše do hiše, pa ta pot, ako je fara količkaj obširna, dobro se izplača.

Vsak gospodar je dolžen gospodu farmanu po zvršetem blagoslovu nekaj krajcarjev plačati. Na „viljo“ (pred božični dan) se v jutro zaužije črna kava, potem „menih“ (glažič) žganja, popoldne pa se napravi velika pojedina. Tu more najmanj tri vrste rib biti in jedil vsake sorte. Olje se pridela doma, in torej vsa jedila, tako rekoč, v olji plavajo. So posamezniki, pri katerih ne sme nobena vrsta jedače manjkati. „Dobro iztemfan por in broskve“, „šeljen“, „pečen kostanj“, to ne sme manjkati. Vendar gibanice in drugega enakega pečenja, ne napravljajo naše gospodinje, kakor je navada drugod po Slovenskem. — Vsak gospodar, tudi če je uže prej prodal vino, za „viljo“ si ga prihrani „en želod“ (sodček). Veselo in radostno je vse mlado in staro. — Kot narodna jed slove „fancelji“, podobni in narejeni enako nemškimi „Krapfen.“ Vilja brez „fanceljev“, smrt očetova v hiši! Kjer nij fanceljev, tam

je žalost. Vsak ubožec si priskrbi, da se v njegovi koči fancelji cvrejo. — Jedoč in popivaje se čaka hip rojstva zveličarjevega. Pred malo leti še, se je obhajalo spomin rojstva Kristusa o polnoči, ker pa so ljudje preveč dobre volje in veseli v cerkev dohajali, se je ta šega opustila; in praznuje se sedaj imenovani spomin v jutro, okolo četrte ure. Pred malo leti se je polnočna maša slovesniše opravljala, nego kaka glediščna igra v rezidenčnem dvornem gledišči, ne izvemši „Roberto il Diavolo.“ Naj povem sledeči prizor, pri katerem sem sam pričujoč bil. Orglar je aranžiral svoj zbor, začel orglanje kolikor je mogel najbolje, in poleg tega so zvenčali in bobneli zvončiči in bobniči, to je donelo! Ukazal je bil mladeničem donesti kozarce napolnene z vodo; med orglanjem in petjem pa so vtikali mladeniči piščalke v vodo ter tako glasno žvižgali, da je vse čez ušesa letelo. In to je bila, za kmete velika slovesnost, da nij izreči! Šegav in navdušen človek sredi cerkve, pred orglami, se obrne in od veselja glasno zajučká in zavpije v božjem hramu: „vse pti-

večidel iz ukladov srenjčanov, pa bi tudi posojila drugih za nizki procent smeje prejemati radi povišanja svojih operacij in pomnoženja čistega dobička, ki bi v dividendah padal na srenjčane po razmeri ukladov. — Kredit naj bi bil oseben, t. j. ustanovniki hranilnic naj bi prejimali po večini glasov med člene le sosrenjčane, ki bi popolnem zasluževali njihovega zaupanja. Se ve da je tu sprva najbolj važno, da so ustanovniki ljudje pošteni in razumejoči namen teh hranilnic. Zato bi se imele odkrivati pod vodstvom poverjenih nasvetovanega društva. Da bi ta kredit ohranil svoje najdragoceneje svojstvo, to je, da bi ne bil drag, bi se za posojila vknjižba ne imela zahtevati kot „conditio sine qua non“, mami bi se to delalo še le tū, ko bi člen se pokazal nevrednega dolžnika in bil izključen iz členov. Ves zistem takih hranilnic bi bil torej osnovan na osebnem zaupanju srenjčanov eden k drugemu, ki bi gotovo v svojem interesu odkrivali kredit le zares zanesljivim ljudem, ki jih oni naj bolje poznajo.

Da misel osebnega kredita, naj bolj priporočljivega po svoji mali ceni, ni neizpeljiva, kažejo nam ruske selske hranilnice, osnovane na enakem in še bolj riskiranem principu, ker naš kmet ima vsaj zemljo, ki more biti zalog za dolg, v Rusiji pa je večidel lastnica vse zemlje srenja, in torej tam zemlja posameznega, ki je pri razdelitvi dobiva le na eno ali nekaj let, ne more dajati poroštva. In vendar se ne čuje od nikoder, da bi hranilnice trpele izgubo zavoljo neizpolnenja dolžnosti svojih členov, med tem ko se število takih hranilnic bistno množi, in se v posameznih operacijah povikšujejo.

Da bi se take hranilnice lože in hitreje odkrivala, ki bi jih potem prejimali ustanovniki.

Mi si upamo nadejati se, da bi predložene srenjske hranilnice našemu ljudstvu veliko koristile, pomagale mu v zadregi, povračevale mu z obresti prihranjene še tako male zneske in dajoč mu primerni del dobička od svojih operacij. Mi smo dalje prepričani, da bi one povišale v narodu varčnost, naučivši ga ceniti denar, in celo povzdignile nравnost.

Za to je naša iskrena želja, da bi se ta stvar pri nas zrelo presodila in potem uresničila kakor hitro bi bilo mogoče.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Vsa notranja politika miruje in bode mirovala, dokler se ne zbere državni zbor, kar se boče zgodilo 15. januarja, in zopet začenja svoje blagonosno (?) delovanje.

Vsi češki glavni politični listi, mlado in staročeški, prinašajo ob novem letu enak, eden isti članek na čelu, v katerem se poudarja, da češki narod stopa z neprelomljenim pogumom v novo leto v boj, da je prepričanje občno, ka češki narod sam na svojo moč računi. Češki možje, nepoznavši osob in višjih politikarjev kot naši „domačini“ in naši „konservativci“ govore zlate besede: „Razložki med nami morejo biti samo v onih rečeh, katere za zdaj v drugi vrsti stoje, tako, da njih rešitev moremo prihodnosti prepustiti. Za zdaj hočemo vsi za prava naroda stati, za njegovo politično individualnost in samoupravo, ki so pogoji njegove eksistence.“ Edinosti treba nam Čehom!

Na Češkem dela vlada po svoji stari navadi. Zdaj so založnice na vrsti; prihajajo vladni komisariji, preiskujejo in pregledujejo, dokler ne najdejo kake črne pikice in ako se jim to posreči, brž vstavijo vse delovanje dotične založnice; ustavovni listi pa kričé in se veselé vsakemu takemu slučaju. Ali se na ta način povečuje občno blagostanje, je pač vprašanje, na katero odgovoriti nam sedanje publicistične razmere branijo. Tudi pri volitvah vladni organi svoj upliv brezobzirno rabijo. V Pilznu ima se voliti trgovinska zbornica; navadno je mestni magistrat razpošiljal volilne liste; tačas pa je c. k. okrajni glavar terjal od županstva, naj njemu izroči vse volilne liste, da jih on po c. k. uradnem potu oddaje volilecem. Židovski volilci so volilne liste dobivali poprej nego drugi, in so jih morali samo s svojim podpisom brez vpisanih kandidatov c. k. okrajnemu glavarstvu vrniti.

Vsi poljski listi so zdaj zložni v svojem upor proti direktnim volitvam. Gališki cesarski namestnik, znani grof Goluhovski kateri je bil nedavno od ministerstva na Dunaj povabljen, da poroča o situaciji na Gališkem, se je pogovarjal z vodji poljske delegacije. Učinek tega posvetovanja je po „Kraj-i“, obširna spomenica, v kateri se popisuje očitna krivica, ki bi se Galiciji po direktnih volitvah

godila, ker bi potem izgubila svojo samostojnost in se pretvorila v „pašalik“, v vsem od Dunaja odvisen. „Dz. p.“ imenuje volilno reformo naskok na ustavo in terja od poljske delegacije, da izstopi iz državnega zbora.

Vnanje države.

Ruska vlada dela resne priprave, da ukroti kiveškega vladarja (kana), kateri že več let nagaja svojim ruskim sosedom, napada karavane ruskih trgovcev ter je v poslednjem času celó en oddelek svoje armade črez rusko mejo prodréti pustil. Ruski vladi tedaj ne kaže drugače, nego da si podvrže še tudi ta Kanat in s tem celo srednjo Azijo spravi pod svojo oblast. Angležem to nič nij po volji, da-si „Times“ miri svoje rojake, dokazuje jim, da približevanje Rusije do angleških mej v Indiji more samo koristiti angleški trgovini, ker se bodo tako varne ceste odprle za njo med Azijo in Evropo. Drugi listi so manj lehkomišljeni, in „M. P.“ se boji, da Rusi, ako si podvržejo Kivo, bodo še dalje segali do indijskega morja.

O bolezní ruskega carjeviča poročajo najnovejši telegrami, da je neki že iz nevarnosti. Njegov starejši brat je umrl pred 5 leti v Nizzi na bolezní v hrbtišči. Nevosto tega, Olgo, dansko princesinjo, vzél je pozneje brat, sedaj bolni carjevič v zakon. Carjevič in njegova žena sta neprijatelja Nemcem, in „N. L.“ v dopisu iz Petrograda nekako sumljivo govore o bolezní carjeviča, kakor da bi bila v zvezi z njegovim panslavizmom.

Francoska narodna skupščina je, kakor naša dunajska nenarodna, na počitnicah in samo komisija tridesetih se posvetuje včasí s Thiers-om, kateri bode zopet te dni odpotoval v Calais, da bode nazoč pri strelnih skušnjah artilerije. Sploh Francosko neprestano pomnožuje in okrepečava svojo armado, kar Nemcem nikakor nij na veselje. Zato bode nemška vlada težko kedaj privolila, da sme svoj dolg pred določenim terminom poplačati, ker bi potem nemška posadka morala zapustiti vse kraje, katere še zdaj obleguje; trdnjavo Belfort pa bi Nemci neradi zopet oddali Francozom.

Na Španskem je stari nered in nemir. Zdaj je infant Alfons bourbonski stopil na čelo karlističnim upornim četam. Menda tudi on ne bode dosti opravil, — ali pa — vse, kajti Špansko je dežela neverjetnosti, kakor naša Avstrija — dežela čudežev.

čice pojó in žvrgole, le kukavice manjka. Zato počne na ves glas kukati: „kuku! kuku!“ To se ve da je kmalu cerkvena kukavica umolknila, ker energični mežnar jo je iz cerkve pahní, a ptičice so žvrgolele na koru vendar le naprej. — Kot posebnost moram omenjati, da so stare in starinske božične pesni pri Brežanih močno ukorenjene in zelo na glasu; da jih nij mogel Rihar in tudi jih ne bo tako brž naša nova „glasbena Matica“ mogla pregnati. Pred več leti sem orglarja bližnje vasi in tudi druge nagnal, naj svoje pevce in pevke naučé peti nove Božične pesni. A vse zastonj! Starci so moje početje čuvši mrmrali in nijso dopuščali mladeničem k orglam, ter sami priljubljene stare pesni prej začeli popevati, naj bi jih mlajši pevci ne dohiteli. — Naj tu navedem za poskus, za par kitic od pesni, ker bodo gotovo zanimale. Prepisal sem jih nespremenjene iz knjig, katere so bile natisnene leta 1775 v Ljubljani, in je enakih bukev še precej najti pri naših starih. (Enkrat sem — mimogrede povedal — našel v Istri slovenske pesne bukev iz sedemnajstega stoletja, ali izginile so. Podvzaj se bom, jih zopet najti.)

Eto tu: Prva „Pesem“

„Pastirci! al shlish'te?
Spanje sapustite!
Ura polnozhi wye,
Nu ena shtima vpije
Hitru gori vstanite,
Post'le sapustite!

Druga „Pesem“:

O Dete zartanu!
Milu objukanu:
Kolkajn trpish!
Ke v 'mersli shtalezi,
Na terdi slamizi
Revnu leshish.

Pri maši, kadar se iste pesni popevajo, je „darek“ („ofer“). Na altar postavi cerkovnik plenjer (jerbas), in vanj nosijo dekleta in ženske darove za duhovne gospode: — jabelka in pomoranče. Ali te jabelka in pomoranče so dosti vredne, ker vsako je napicano in nabodeno z (včasí po več) desetecami. To je tekmanje! vsako „dekalje“ (dekla) gleda, da bolj posrebrnjene pomoranče in jabelka daruje. V nekaterih krajih se je ta šega opustila, in daruje se navadno denar brezi pomoranč. — V Osipu sem bil enkrat pri božični maši. Ko se je obhajal „darek“, gre premeten pastir k altarju in položi nanj

svoj dar. Nijso bili denarji, nego prinesel je kopico „fanceljev.“ Ohljampljeno, kot oblit pes in strmé obstoji g. župnik pred darovanimi fancelji. Ravno ju je hotel prejeti in jih po domače v pastirja zalučiti. Pa cerkovnik je hitro fancelje pobral in jih v predvežo odnesel; pastir je tudi preskrbel, da je sè svojimi kopiti izpred oči župnikovih izginil. Čas plačila pride vsakej stvari, tudi pastirja je čakala gospodova jeza, in sicer o velikonočnem času. Prišel je ves skesan in otožen k spovedi; namesto da bi bila ohlajena in utolažena njegova vest, pa še bolj zatrta in še težji kamen je bil na njo naložen. Ker g. župnik mu nij podelil potrebne odveze, in pastir si je isto tako k sreči vzel, da nikdar več k spovedi ne gre. Pravi in obljubuje zmirom, da bo nesel še enkrat svojemu gospodu darovati fancelje, kajti ovac in jagnjetov ne premore, kakor so storili pastirci v Betlehenskem hlevu. — Božične praznike so dekalji (dekleta) prav vesele; te dneve oblečejo bela krila, navadno nosijo črna; delijo sadje in tudi fante nadlegujejo za „dobro roko“ (dar). Može pa popivajo pri sosedih zlahtno kapljico, — močno Brežanko.

Dopisi.

Iz Novega mesta 2. jan. [Izv. dop.] Naša čitalnica je na Silvestrov večer doživela veselejših ur, kakor bi bil človek gledé na njene dozdanje stanovanjske neugodnosti mogel pričakovati. Če tudi nij izdajal se nobeden načrt veselice, je na samo povabilo k srečkanju za dobitke zbralo se toliko domoljubnega občinstva, da je vse trlo se. Po nekaterih zborovih pesmih, katere so močno zadovolile, in po dveh samospelih, katera je gospica N. Piskarjeva prednašala na zaporedno gromovito pohvalo, pozdravil je g. predsednik nazoče občinstvo ter ob enem obznanil preimenitni korak, katerega je čitalnica baš te dni storila na potu napredka. V sredi mesta blizu trga je namreč kupila selišče in na njem baš na novo gradeče se pohoštvo za 1300 gld. Društvo bode tedaj dalo po svojem okusu sezidati si lastno domovanje. In da se pokrijejo stroški, katerih bode čitalnica okolo 6—7000 imela pri tem podvzetji, ima se po odborovem sklepu izdati 300 dolžnih pisem po 24 gld., katerih prejemniki naj bodo mesečno plačevali vsaj po 1 gld. Tako bode vsakemu narodnjaku mogoče udeleževati se tega prevažnega narodnega čina in prej ko v enem letu bomo Novomeščani med vsemi Slovenci prvi imeli svoj „narodni dom“. To predsednikovo naznanilo je izbudilo neskončno veselje in navdušenje, in gospodje so vpričo zagotavljal, koliko hoče vsak rad žrtvovati za tako blagonosno, narodno stvar. Naj bi tudi drugi rodoljubi posebno iz Dolenjskega tu sem priskočili na pomoč! — Potem je vršilo se srečkanje in naposled je občinstvo prežidane volje plesom obrnilo se iz starega v novo leto. Pri ti priložnosti pa sem privkrat imel prijazno priliko gledati, koliko, našemu malemu mestu neprimerno veliko število mladomličnih, zalih in ljubeznjivih gospodičin nam cveti, ki so vse zmožne in radostnim srcem kar hrepené, da bi s petjem ali igranjem gledaliških iger sladile narodnega društva zabave. O, ko bi pač že zidan bil „narodni dom!“ slišalo se je iz marsikaterih nežnih ust, in slehernik pa je novomeški narodni čitalnici v lastnem domovanju prorokoval sijajno življenje. — Nasproti sem ravno ta dan čul prav iz ust gospé, ki tukajšnjim nemškutarskim kazinovecem daje stanovanje, da to poslednje — društvo je že zdaj pri konci zaradi preobilnega pomanjkanja udov, in da nenadani čitalnični dvigljaj bode hirajočemu kazinu sigurna smrt!

Iz Belgrada 30. dec. [Izv. dop.] Odkar se je magjarsko ščuvanje na Srbijo poleglo živimo zopet mirno življenje polaganega napredovanja. Narodna vlada kneza Milana uživa povsod po zemlji občno poverenje, in vsi omikanci kakor tudi celina naroda spozna, da je pot, katerega je srbska vlada nastopila, da pride do svrhe Srbije: osvoboditi in zediniti vse Srbe — da je ta pot pravi pot. Isto tako se pripomočki vladini odobrujejo. Ti so bili izrečeni v prestolnem govoru kneževem in v adresi, katero je narodni srbski skupščini v Kragujevcu l. 1872 dalo narodno zastopstvo, namreč: „da se naše narodno izobraževanje kolikor bolj mogoče uredi in do vrha dotira, da nauk in znanje kolikor mogoče prodre v narod; po drugi strani pak vlada smatra kot drugo glavno dolžnost, da se vojna moč v Srbiji kolikor mogoče utrdi in pomnoži, da „čemo dostojno odgovoriti narodnom pozivu Srbije“. — V tem leži glavni program delovanja, naše za zdaj male ali nadpolne slovanske države, in ker sem vam obljubil za slovensk dnevnik, dragi mi „Slov. Narod“, iz Srbije redno dopisovati, izkušal bom ta program in njegovo izpeljavanje med letom s posameznimi podatki objasnovati za vaše bralce, kakor tudi postreči Vam z dnevnimi novostimi.

Naše stolno mesto Belgrad se silno množi in vedno lepše postaje ter se tako pripravlja biti enkrat ena glavnih slovanskih stolice, kakor jih v prejšnjih časih Slovanje

nijmo imeli. Naš mestni zbor je sklenil, mesto z gazom osvetliti. Ofertov je prišlo več že, pred letom je bil tudi nek znan Slovenec iz Goriškega tukaj, ki je v imenu nekega konsorcija izvedenje razsvitljenja z gazom ponujal. Najbrž bode sprejet ofert nekega francoskega društva, ki se ponuja narediti gazno svečavo s tem pogojem, da čez petdeset let vse svoje priprave in celo podvzetje zastonj prepusti mestu.

Iz Pešte, 1. januarja. [Izvir. dop.] V predolgo uradovanje Szlavyjevega ministerstva pri nas pač nobeden prav ne veruje. Že od njegovega nastopa smatra ga naš političen svet samo kot prehodno vlado. Na našem političnem obnebi stoji že dalje časa kakor zvezda repatica prikazen Sennyeyjevega ministerstva. In ta prikazen se nam bolj bliža nego oddaljuje. Sennyeyjevemu ministerstvu pot pripravljati, to je baje naj glavnejša naloga Szlavyjevega ministerstva. Zvezde repaticice sploh več strahu kakor upanja zadajejo, kajti svet vidi v njih kaznujočo šibo božjo. Ravno tako se tudi mi približujemo Sennyeyjevega ministerstva skoro bolje bojimo nego veselimo. Prvič se pravi, da se bo z njim reakcija, ki se čem dolže večkrat spominja, pričela; in drugič se pravi, da Sennyey nij baš protivnik federalizma v Cislajtániji, kar bi po mislih naših magjarsimov našej državi naškoditi moglo. „Pesti Naplo“ je moral poseben uvoden članek napisati, v katerem se prizadeva vse te bojazni razgnati. Pa ta uvoden članek nij mnogo hasnil, naš svet vendar veruje na prihodnjost Sennyeyjevega reakcijonarnega ministerstva. Z njim vsposed prišel bi — tako se namreč pri nas gata — v Cislajtániji zopet Hohenwart na krmilo. Sennyey-Hohenwart nij ravno napčna kombinacija! Sedanji liberalizem, če ga je še kaj, bi brž ko ne nekaj malega škode trpel, pridobile bi pa na druge strani narodnosti in zlasti narodno-historične osobine, iz katerih naša monarhija sestoji. „Ausgleich“ leta 1867, je sicer mogočen zid med nami in Cislajtánijo. Nam ne bi smelo mariti za to, kaj se v Cislajtániji godi, Cislajtancem pa ne, kar mi uganjamo. Vendar pa ta zid nij bil niti previsok niti preširok za Andrassyja, ko je kot naš ministerpredsednik poravnanje med cislajtanskimi narodi pod Hohenwartom zaprečil bil. To vmešanje v cislajtanske zadeve opravičeval je Andrassy s tem, da je to zahtevalo neokrnjeno vzdržanje „ausgleicha.“ S tem se je storil daleko segajoč praecedens, ki bi mogel prihodnjemu ministerstvu Sennyey-Hohenwartovemu v prilog biti.

Ideja ogerske države, ki bi imela svoj izraz v tem zadobiti, da se v vseh raznih narodih, stoječih pod sv. Štefanovo krono, spoznanje in prepričanje obudi ali vsaj vtepe, da imajo vse iste skupne politične interese, kateri skupni interesi naravno tudi njih državno skupnost zahtevajo; ta ideja, katero so vsi naši časopisi že toliko preglojali in premlevali, nekako bolje nazaduje nego napreduje. Hrvatom in Srbom nikako neče v glavo iti, da so njih politične koristi one iste, kakor naših Magjarov. Niti Rauch, niti Majtheny nijso bili v stanju pri Hrvatih in Srbih misel ogerske države v klasje pognati. Tudi Romuni in Sasi v Erdelji so zelo neuki učenci magjarskega političnega katekizma. Celo pri naših političnih Lazarjih, pri Slovcih, ne cvete ideja ogerske države baš naj lepše. Edini nemški naseljenec in jud se s ponosom po prsih tolče: ich bin ein Ungar! Naš državni zbor odgodil se je do 10. januarja. Iz več raznih vladinih naredeb se vidi, koliko respekta ima pred opozicijo, kajti kjer samo more, odstranjuje vse napotke ob katerih bi se morebiti opozicija spotikati mogla.

Domače stvari.

— („Glasbena matica“) šteje 300 udov. — Kot veselo znamenje moramo poročati, da so pristopili kot udje k „glasb. m.“ vsi

gosp. pripravniki v Gorici. — Gospod Ferdinand Sajovec, kupec v Kranji, je postal ustanovni ud „glasb. m.“, in je vložil gld. 40. ustanovnine. — Gospodje poverjeniki so prošeni, da pristopnino za že naznanjene ude v kratkem sprejmó, in društvenemu blagajniku pošljejo.

— (V ljubljanski čitalnici) bode v nedeljo 5. t. m. zadnja plesalna vaja za jugoslovanski „kolo“. Začetek je ob 7. uri. — Predpustne veselice bodo: 11., 19. januarja „ples“; 2. februarja Vodnikova svečanost; „velka beseda i ples.“ 16. februarja, „ples“; 25. februarja sokolska „maskerada“

— (Trinajsta slovenska predstava) dram. društva v deželnem gledališči bode v pondeljek (sv. treh kraljev dan) 6. januarja. Predstavljal se bode nova spevoigra „Pri meni bodi“ v 1. dej. potem veseloigra v 1. dej. „Ravni pot najboljši“ v katerem nastopi zopet na oder priljubljeni komik g. Drahsler. Končno znana mična opereta „Vino, ženske, petje“ v 1. dejanji.

— (Okrajni odbor vranski) je, kakor se nam piše, lansko leto dovolil 10 gl. v podporo na viših šolah učečih se slovenskih dijakov. „Kolikor znano, je naš okrajni odbor prvi storil ta sklep. Ker je za tekoče leto zopet preudarjenih 50 gold. za blage namene, nadejati se je, da se bode tudi letos o svojem času spominjal nadepolnih v Gradcu bivajočih [slovenskih] sinov. To dejanje drugim okrajnim odborom priporočamo v blagodušno posnemanje.“

— (Postojnska čitalnica) napravi 6. t. m. zvečer točno ob pol 7 uri „besedo“ s petjem, tombolo, predstavljanjem veseloigre „Bog vas sprimi, kdaj pojedete domu?“ in s plesom, h kateri uljudno vabi Odbor.

Razne vesti.

* (Hrvatska umetnica.) V glasbenih časopisih čitamo sledečo notico: Hrvatska deželna vlada je gospej Malinger-jevi žugala s tožbo, ako ne izpolni po reverzu obljubljene dolžnosti, po katerih se je zavoljo dobivane deželne podpore zavezala v narodnem gledišči v Zagrebu peti. Hrvatska umetnica je na to odgovorila, da je pri volji meseca aprila ali maja v Zagrebškem kazališči peti, ako se jej plača za vsak večer 500 gld. honorára in sicer z dostavkom, da hoče ves ta honorar dobrodelnim domačim napravam darovati. — Ne davno je soprug gospe Malinger-jeve v nekem časopisu preklical, da se njegova sopругa za Nemko šteje, temveč da je ponosna na to, da je rojena Hrvatica in se tudi nikoli nij sramovala o svojej hrvatskej domovini s posebno ljubeznijo govoriti.

* (Ivan Junkar) inženér na Reki, vitez Fr. Josipovega reda, je 29. dec. 1872 umrl v 37. letu svoje starosti.

* (Umrl) je koncem novembra preteklega leta v Parizu eden največjih ruskih državnikov: grof Pavel Dimitrijevič Kiseljev. Služil je tri ruske carje, grofom je postal l. 1839. Od l. 1837 do 1856 je bil minister carskih lastnin, od l. 1856 do 1862 pak ruski carski poslanik v Parizu.

* (Avstrijska polarna ekspedicija) ostane čez zimo na admiralskih otokih blizu Nove zemlje. Skušala je, kakor so „Golos-u“ iz Ust-Cilme poročala, od Špicbergena še naprej proti severu prodirati, a so je branile silne ledene mase, katere so se od severa proti jugu pomikale. Nekateri členi ekspedicije so na mali jahti jadrili do ustja Pečori in se odtod na Dunaj odpravili. Jahto pa so pustili v Tromsji, da prihodnjo spomlad zopet lahko dojdejo do ekspedicije.

* (Praško učiteljsko društvo „Budeč“) je poslalo na ministerstvo poduka prošnjo, v kateri krepko poudarja premajheno število čeških pedagogij, ter prosi, da se ta za šolstvo zelo pogubna neugodnost odpravi. Kakor znano, ima slovanska večina, t. j. dve tretjini, čeških prebivalcev skupaj le 6 pedagogij, ravno toliko kakor nemška manjšina. Čeških ljudskih šol je 2165, nemških 1762. Že iz teh ne ravno pravičnih razmer se jasno razvidi neogibna potreba, pomnožiti češke pedagogije, in mora se na to ozir jemati, ker inace bi število izpraznjenih učiteljskih služeb, katero že sedaj šolstvo v Avstriji vseskozi neugodnim načinom ilustrira, neizmerno naraslo. (Koliko energičneje se bi imela slovenska učiteljska društva na ministerstvo obratovati ker mi še slabše stojimo nego Čehi.)

* (Obnored fajmošter.) Iz Wseruba se češkim listom piše, da je tamošnji fajmošter P. Kohout vsled dokazane blaznosti na škofovo povelje po namestniku v Domažlicah bil iz službe odstavljen. Farne bukve, uredni pečat i. t. d. katerih nij hotel oddati, morala sta mu dva žandarma, ki sta že za to blizu fare pripravljena bila, s silo vzeti in mesto njega postavljenemu oskrbniku dati, kateri mora zaradi osobne varnosti v krčmi prebivati. V cerkvi je namestnik iz prižnice oznanil, da so fajmoštru vsa duhovska opravila prepovedana. In vendar je drugega jutra blaznik v žagred prodril, se za maso opravil, ter jo brez strežajev opravil. Zanimivo je, da sta v tem stoletju pred P. Kohout-om že dva fajmoštra v Wserub-u obnoreda.

* (Ruskih časopisov) izlazi v Avstriji deset: Osnova, Pravda, Lastivka, Sion ruskij, Sbornik literaturnyj, Rada ruska, Nauka, Čital'na, Novyj svet, Slovo a Slavjanski Mir.

* (Dunajska „N. fr. Pr.“) ne sme več v Rusijo zahajati. Ruska vlada jej je to pravico odtegnila, ker se ta list vedno ruskemu narodu sovražna kaže.

* (Možgani pri ženskih) so navadno za tri do štiri lote lažji kakor pri možkih, kar so dokazali vsi učenjaki novejšega časa, zlasti tudi sloveči profesor in anatom Rokitski na Dunaji. Zanimivo pa je, in na to je že Darwin obračal pozornost učenega sveta in Rokitski po svojih preiskavah temu pritrjuje, da so možgani čeških žensk tako težki, kakor se to samo pri možkih najde. Ako je velikost in teža možganov v zvezi z duhovitostjo, potem se češke žene smejo ponasati, da niso nič menj duhovite od možkih.

Poslano.

Slavnemu vredništvu „Slovenskega Naroda“ v Ljubljani.

V štev. 150 „Slov. Naroda“ od 28. dec. 1872 se bere ta-le vest iz Gorice od 24. decembra: „Goriški Staroturki, ki imajo zdaj našo čitalnico v rokah, niso hoteli osnovalnemu odboru za Preširno besedo prepustiti čit. dvorane, da bi bil v njej napravil narodno slovesnost, v spomin našega največjega pesnika itd.“ — Prosim blagovolite popraviti to notico tako-le: 1. Nij res, da imajo goriško čitalnico v rokah „Staroturki“ (naj dopisnik to besedo tolmači, kakor hoče), ampak imajo pod mojim predsedništvom po dvakratnem voljenju v rednih sejah postavno izvoljen odbor, katerega večina je malo da ne edinoglasno izbrana. 2. Če izraz „Staroturki“ tapostavni odbor pomenja, — nij res, da nij hotel on „osnovalnemu odboru“ za Preširno besedo prepustiti čit. dvorane, ker se o tem še nikdar posvetoval nij, ampak pogajati se nij mogel in nij smel z omenjenim osnovalnim odborom za to, ker je osnovalni odbor sestavljen iz samih čitalničarjev, kateri so hoteli namesti od njih samih v občenem zboru graškim dijakom na korist nasvetovane besede, katero je bil — zborov sklep izvrševaje — postavni odbor že napovedal in osnovati začel, posebno besedo

v isti namen v čitalničnih prostorih blizu ob istem času napraviti.

V Gorici 29. decembra 1872.

Josip dr. Tonkli,
predsednik goriške slovenske
čitalnice.

Narodno-gospodarske stvari.

— O srbskih železnicah piše „Narodni list“: „Že več časa se časniki v enomer pečajo z železnicami, ki jih bode Srbska delala, ali prav za prav, ki jih raznovrstni „spekulanti“ Srbiji vsiliti hočejo. Srbska vlada, ki se nikdar niti od visoke porte, niti od podvzetnikov nij siliti dala, se dolgo nij odločila. Tedaj nihče nij razumel politike Srbije, denes pa je vsakemu jasno, kateri pot hoče Srbija pri tej za njo tako važni zadevi hoditi. Srbski vladalci so, kakor vidimo, si vedno prizadevali, neodvisnost svoje dežele tudi v narodno-gospodarskih rečeh ohraniti. Srečna je Srbija pod tako vlado, pod vlado ljudi, ki si ne prizadevajo tujcem dopasti na korist in dobiček, lastni domovini pa na škodo, v kateri morejo le srečni biti, ako je dežela sama srečna. Ne bodemo govorili tu o židovskih menjaveh, kateri na Dunaji in v Berlinu, kakor tudi vsej Nemškej v narodno-gospodarskem oziru nad celim narodom gospodujejo, ki imajo ves kapital v svojih rokah, tudi o tem se nečemo pritoževati, da nas večji del judovskih časnikov — tudi v rokah judovskih kapitalistov — z njihovimi lažnjivimi telegrami nadleguje rekoč, da tudi južni Slovani Jude preganjajo. Ali naj povemo, da se vse južno Slovanstvo moralne zmage Srbije veseli, ker bodo srbske železnice delale slovanske rokē ker se srbski denar, delom in trdom srbskega naroda pridobljen in za domače železnice upotrebljen, ne bode izmetaval iz dežele, da bi tujstvo obogatelo. Slovanski jug se veseli, da baron Hirsch Srbije nij v svoje mreže dobil, ravno tako želi vse Slovanstvo ruskemu knezu Uhtinskemu k njegovemu podvzetju sreče, katera je v tem, da bode on v društvu z rusko banko pod najugodnejšimi pogoji za Srbijo te železnice izvršil.

Delniško društvo „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

IX. izkaz o vplačilih na delnice „Narodne tiskarne“.

(I. izkaz je v št. 42. in 43., II. v št. 64., III. v št. 75., IV. v št. 90., V. v št. 102., VI. v št. 116. [in 117.], VII. v št. 128., VIII. v št. 140. letošnjega tečaja.)

Do konca tega meseca vplačali so na svoje delnice:

A. Vse.

Gospod Berdajs Martin v Mariboru.
„ dr. Bratković Franjo na Krškem.
„ Doljak Matija v Solkanu.
„ Ferencak Franjo v Kostrevnici.
„ Kandrnal Franjo v Ljubljani.
„ Kočvar Matija pod Turjakom.
„ Kos Anton v Zagrebu.
„ Kulavie Matija v Št. Vidu.
„ Mesar Janez v Bohinjski Bistrici.
„ Naglič Rudolf v Loki.
„ Noll Josip v Ljubljani.
„ dr. Papež Franjo v Ljubljani.
„ dr. Poklukar Josip v Ljubljani.
„ dr. Poznik Albin v Kranji.
„ dr. Ribič Josip v Mariboru.
„ Ripšl Dragotin Milozvan v Loki.
„ Supan Josip V. v Celovcu.
Slavna banka „Slavija“ v Pragi.
Gospod Štrucelj Juraj v Velikih Laščah.
„ Šentak Franjo na Vranskem.
„ Turk Hugon v Ljubljani.
„ Vavrū Janez v Ljubljani.

Gospod Zupan Tomaž v Kranji.

„ Žuza Dragotin v Žavcu.

V Ljubljani 31. dan decembra 1872.

Peter Grasselli,

blagajnik delniškega društva
„Narodna tiskarna“.

Opomenica.

(Iz u. L. Z. 3. jan. t. 1.)

Konkurzi: Služba ekon. referenta za Ljubljano in Kamnik do 15. jan.; sl. poštarja v Bitinji do 15. jan.

Eksekutivne dražbe: Posestvo F. Godca v Gradišah 782 gld. 18. jan. v Ljubljani; — Posestvo Jan. Novaka v Ganičah 1272 gld. 28. jan. v Ljubljani. — Hiša in vrt F. Zajca v Ljubljani 6000 gld. 20. jan. — Posestvo Jan. Mauserja v Kočevji 2086 gld. 11. jan. v Velikih Laščah. — Posestvo Ant. Dežman-a v Dulah 1350 gld. 22. jan. v Ljubljani. — Posestvo Jan. Hočvarja v Zagoricih 1220 gld. 11. jan. v Velikih Laščah.

Štipendij za študente na ljubljanski gimnaziji in deloma na semenišči je 40 razpisanih do 20. januarja 1873. (A. L. Ztg. 2. jan.)

Tujci.

3. januarja.

Europa: Melur iz Postojne. — Walterič iz Medvoda. — Potočnik iz Kroke.

Elefant: Zenuti iz Rač. — Kühler iz Rač — Kurz iz Gorice. — Svetič iz Litije. — Zvirn iz Zagorja. Blagne iz Rakovnika. — Grofica Barbo iz Rakovnika.

Malič: Homann iz Radoljce. — Jonke Jan. iz Kočevja. — Grof Pače iz Ponoviča. — Küster iz Dunaja.

Pri „Zamorcu“: Guereri opat iz Italije. — Polaček iz Istrije. — Berlo, Ostreim.

Dunajska borza 3. januarja.

(Telegrafično poročilo „Slov. Naroda“.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	66 gld. 85 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	70 " 90 "
1860 drž. posojilo	103 " 25 "
London	108 " 15 "
Kreditne akcije	332 " 50 "
Akcije narodne banke	975 " — "
Napol.	8 " 64 "
C. k. cekini	— " 75 "
Srebro	106 " 75 "

Zastonj

pošilja na frankirano popraševanje
profesor računoslovja

R. pl. Orlicé

Berlin, Wilhelmstrasse 5

svoje najnovejše zapisnike loterijskih dobitkov (ne stoprv na predplačilo, kakor mnogo njegovih goljufivnih posnemalcev, ki so

brezimenno

več časopisov zoper njega nahujstili in ga obrekovali) z razjasnenjem vred črez njegov znanostno pripoznani in kakor nam znano,

obče srečno izkazani
poduk za loterijske igre.

(Tako popraševanje moremo našim bralcem priporočati.) (253—1)

brez zdravila

Na prsih in plućah

bolani se po naravnem potu tudi v obupnih in od zdravnikov za neozdravljive razglašanih slučajih radikalno ozdravljajo

brez zdravila.

Po natančnem popisu bolezni pove pismeno več

Dir. J. H. Fickert, Berlin.

Wall-Strasse No. 23.

Honorar 5 gld. a. v., ki se naj pismu priloži.

(162—35) brez zdravila